

ספרי' — אוצר הספרים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

נשא

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כח

(תרגום הפשוט)

ידיצא לאור על ידי

"מכון לוי יצחק"

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ושש לבריאה

לעילוי נשמת

ר' נתנאל ב"ר אפרים ע"ה נסים

נפטר ביום ט"ז סיון ה'תשס"ה

ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות

זוגתו מרת דבורה תחי' נסים

לאורך ימים ושנים טובות עד ביאת

גואל צדק, ומתוך בריאות הנכונה

נדפס ע"י ילדיהם

ר' עמוס וזוגתו מרת רישא שיחיו נסים

ר' אפרים וזוגתו מרת מריטה שיחיו נסים

ר' דוד וזוגתו מרת אורה שיחיו בורק

כתובתינו באינטרנט: <http://www.torah4blind.org>

בסוף פרשת סוטה נאמר¹, „ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא ונקתה ונזרעה זרע“. לאחר שמפרש רש"י את „ונקתה“ – ממים המאריים... „כדלהלן בסעיף ג', הוא מבאר את המלים „ונזרעה זרע“ – „אם היתה יולדת בצער תלד בריזח, אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים“.

לכאורה, תמוה: מקורו של פירוש זה הוא בספרי², בגמרא במסכת סוטה³, ובתוספתא⁴ (וכן⁵ בתלמוד הירושלמי⁶ ובמדרש תנחומא⁷), ובכל המקומות הללו מובאים פרטים נוספים בברכה זו – „נקבות יולדת זכרים, קצרים יולדת ארוכים“, ובחלק מהמקורות אף נאמר⁸ – „אחד יולדת שנים“⁹,

- (1) פרשתנו ה, כח.
- (2) על אחר. וראה גם במדב"ר פרשתנו פ"ט, כה [אבל ידועה השקו"ט האם ראה רש"י במדב"ר כמו שהוא סדור לפנינו].
- (3) כו, א. וכן בברכות לא, ב (וראה לקמן שוה"ג להערה 9).
- (4) סוטה פ"ב, ד.
- (5) אלא שבירושלמי ותנחומא (וכן במדב"ר שם, מא) מצרף שתי הדיעות (דער"ק ור"י בסוטה (ברכות) וספרי שם) יחד: אם היתה עקרת נפקדת יולדת בצער כו'.
- (6) כן להעיר, שבירושלמי (וכן במדב"ר) שם נלמד מהיתור „ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא“ (אבל בירוש' שם ממשך: ולית ל' לר"ש ונקתה ונזרעה זרע). ובתוספתא שם: מה ת"ל ואם לא נטמאה האשה. ובתנחומא שם: שנאמר ואם לא נטמאה האשה וגו' (ובתנחומא באבער (שם א) הועתק כל הכתוב). ואכ"מ.
- (6) סוטה פ"ג ה"ד.
- (7) פרשתנו א.
- (8) אבל זה שבירושלמי, תוספתא ותנחומא שם מפרט „כאורים (כעורים) יולדת נאים שחורים יולדת לבנים“ – „ל' דרש"י לא הוצרך לפרט שנים מאחר שתוכנן חד הוא (ובפשטות זהו הטעם שלא נפרט בשאר המקומות). אלא שצ"ק, דהו"ל לרש"י לכתוב הכלל (כעורים .. נאים) ולא הפרט (שחורים .. לבנים). וראה לקמן הערה 41.
- (9) ספרי, ברכות*, ירושלמי, תוספתא ובמדב"ר (שם, כה).

(* בהעתקת הברייתא. ונשמט שם „נקבות יולדת זכרים“

„יולדת לשתי שנים, יולדת בכל שנה“¹⁰.

מדוע משנה רש"י¹¹ מכל המקורות הללו ובוחר רק שני פרטים¹² – „אם היתה יולדת בצער תלד בריזח .. שחורים יולדת לבנים“¹³?

(ויש להעיר, שגם הרמב"ם¹⁴ מציין רק שנים מן הפרטים, אך לא את אלו שמביא רש"י, אלא „שאם היתה יולדת בצער תלד בריזח, היה דרכה לילד נקבות תלד זכרים“¹⁵).

ויש לומר, שלפי הפשט, שהיא דרכו של רש"י בפירושו על התורה (אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא¹⁶), ניתן להבין מן הפסוק רק שתי ברכות אלו, שמציין רש"י.

- (10) במדב"ר שם.
- (11) להעיר ג"כ משינוי לשון רש"י „תלד בריזח“ – דלא כבכל מקומות הנ"ל „יולדת“, וכל' רש"י עצמו „שחורים יולדת לבנים“*. וראה לקמן הערה 39.
- (12) בדפוס שני דרש"י מביא גם „קצרים יולדת ארוכים“. ובשני כת"י רש"י (שתח"י) מביא „נקבות תלד (יולדת) זכרים“.
- (13) ולהעיר, שגם במדב"ר (שם, מא) מביא רק „יולדת בצער יולדת בריזח יולדת כעורים יולדת לבנים“ (אלא שמקדים „שאם היתה עקרת נפקדת“).
- (14) הל' סוטה פ"ב ה"י. ולהעיר, שלהלן (פ"ג הכ"ב) כתב: ה"ו מתחזקת ופני' מזהירות ואם ה' בה חולי יסור ותתעבר ותלד זכר (ורק אח"כ מביא דרשת חז"ל שהביא בפ"ב שם – ובשנינו לשון) ואם ה' דרכה לילד בקושי תלד במהרה ה' דרכה לילד נקבות תלד זכרים. ואכ"מ.
- (15) ובתיב"ע פרשתנו ע"פ „ויתפוק זכיא נויה מנהר – ראה פ"י יונתן .. ותתעבר בבר דכר“. וראה וזר פרשתנו קכד, א: דמתעברא בברא דכר (וראה רע"מ שם, ב. וזר שם קכד, ריש ע"ב).
- (15) אלא ש"ל שכן היתה גירסת הרמב"ם בש"ס סוטה שם (ראה מס' סוטה עם שינוי נוסחאות כו' (ירושלים תשל"ט) שרי"ה בכמה כת"י ועוד).
- (16) פרש"י בראשית ג, ח. שם, כד. ועוד.

– ומש"כ בגמ' שם לפני' הועתק ד' הדברים שבסוטה שם. וראה דק"ט שם. ועוד ואכ"מ.
(* בכת"י רש"י אחדים שתח"י – „תלד .. תלד“ (וכ"ה ברמב"ם שבהערה 14). ובכת"י אחדים – „יולדת .. יולדת“. אבל בדפוס דרש"י, שני ודפוסים הנפוצים הוא כפופים.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.
יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.
המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).
שיחות הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלמה".
מעייני חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.
האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770, על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.
להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות בשבת, בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.
ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).
דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.
לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת "אהלי תורה", ניו-יורק.
דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל" ושיחת ש"פ שופטים ה'תנש"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובת: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

פנימיות התורה שנתגלתה בתורת החסידות, מעין ודוגמא ו"טעימה" מתורתו של משיח ("טועמי חיים זכו"16), שלכן עייז מזרזים וממהרים ופועלים ביאת דוד מלכא משיחא¹⁷.

(משיחות ש"פ נשא, י"ב סיון תנש"א)

ב. רש"י – אינו מבאר לפי הפשט:

כדי להבין זאת יש להקדים את התמיהה: המשמעות הפשוטה של "ונזרעה זרע" היא, שאם "טהורה היא" הרי לא זו בלבד שלא תיענש ב"צבתה בטנה ונפלה ירכה"¹⁷, אלא שגם תזכה לילדים. ואכן, כך מבארים מספר פשטנים¹⁸, ש"יתן¹⁹ לה ה' זרע בשכר הקלון שאירע לה".

וכיצד ייתכן, שרש"י, אשר מטרתו לפרש פשוטו של מקרא, כדלעיל, אינו מבאר את המלים "ונזרעה זרע" כפשוטן, שתזכה לילדים²⁰, אלא "תלד בריוח .. יולדת לבנים"?

בגמרא²¹ ובספרי²² מובאת מחלוקת בין רבי עקיבא לבין רבי ישמעאל: רבי עקיבא אומר, ונקתה ונזרעה זרע, שאם היתה עקרה נפקדת". ועל כך אומר רבי ישמעאל "אם כן יסתרו כל העקרות ויפקדו... אם כן מה תלמוד לומר ונקתה ונזרעה זרע, שאם היתה יולדת בצער..." אומרים המפרשים²³, שרש"י אינו מבאר כדברי רבי עקיבא "שאם היתה עקרה נפקדת" מפני שאלתו של רבי ישמעאל "אם כן יסתרו כל העקרות ויפקדו", ומשום כך הוא בוחר בפירושו של רבי ישמעאל.

אך לכאורה דחוק ביותר לומר שזהו נימוקו

של רש"י בבחירת פירושו של רבי ישמעאל, כי:

(א) השאלה "אם כן יסתרו כל העקרות ויפקדו" אינה קשה כל כך, ולפחות – בדרך הפשט, שהרי: (א) אין די בסתירה בלבד כדי שתיפקד, אלא הכרחי שהדבר יהיה דוקא לאחר קינוי הבעל²⁴. (ב) לגבי עצם הענין – מה "נורא" כל כך בכך שאשה כשרה, שהיא עקרה, ואפילו יותר מעקרה אחת, תעשה זאת²⁵ כדי להיפקד בזרעא חייא וקיימא?

(ב) מצד שני: אותה שאלה יכולה להישאל על דברי רבי ישמעאל, כפי ששואלים בעלי התוספות²⁶ ושאלתם נשארת בעינה – "יסתרו כל יולדות בצער וילדו בריוח", וכפי שדגים בכך המפרשים.

(ג) שאלתו של רבי ישמעאל היא "אם כן" – דוקא לפי פירושו של רבי עקיבא "שאם היתה עקרה נפקדת". כלומר, הברכה "ונזרעה זרע" נאמרה לפי רבי עקיבא דוקא לגבי עקרה, והתמיהה על פירוש רש"י היא, לפי הכלל שהתורה על הרוב תדבר, מדוע אין הוא מפרש שהברכה "ונזרעה זרע" אמורה לגבי רוב הנשים, המסוגלות ללדת²⁷, שבשכר קלוגה של אשה זו "יתן לה ה' זרע", כפי שמובן בפשטות, שגם עבור אשה שכבר יש לה ילדים, הרי ילד נוסף הוא ברכה גדולה ביותר²⁸.

(24) פרשתנו שם, יד ובפרש"י – וזה אינו תלוי בהאשה (ובמשנה ריש סוטה שקינוי צ"ל בפני שני עדים, אלא שבפרש"י ע"ה לא הובא זה רק לענין סתירה – שם, יג). (25) וראה ברכות שם גבי חנה שאמרה "אלך ואסתתר כו" (וכבר שקו"ט במפרשים באריכה האיך היתה מותרת לעבור על איסור יחוד כו'. ואכ"מ).

(26) סוטה שם. – וביפה מראה לירושלמי סוטה שם, דווחי שיטת ר"ש בן לקיש (בירושלמי שם). ע"ש.

(27) ראה גם מדרש הגדול פרשתנו עה"פ. וכן מוכרח ברמב"ם פ"ג שם שכתב "ותתעבר ותלד זכר" אף שבפ"ב שם מפורש (ע"פ סוטה שם) "שלא נאמר בתורה ונזרעה זרע אלא בראוי לילד".

(28) וצ"ע לכאורה בדבק טוב על פרש"י כאן: אם יש לה בנים מה קורת רוח יש לה לכן פירש (רש"י) אם היתה כו'.

(17) פרשתנו שם, כו (ועד"ו שם, כא"כב). וראה הערה 20.

(18) רשב"ם, ראב"ע ועוד. וראה במדב"ר (שם, כה) "כדי הוא הצער שינתן לה בנים כו" (אלא שממשיך "שאם היתה עקרה כו" – ראה לקמן בפנים בסוף הסעיף). וזה שבסוף הערה 14. מדרש הגדול פרשתנו עה"פ. ועוד. (19) ל' הראב"ע.

(20) ולהעיר, שלפי פירושו זה מובן בפשטות ההמשך ד, ונקתה (ממים המאירים) ונזרעה זרע" – ראה רא"ם שהובא לקמן ס"ג – דלא זו בלבד ש"ונקתה", שלא תענש ב"צבתה בטנה ונפלה ירכה" (שבית הרחם מתקלקל. חוקני) – אלא "ונזרעה זרע".

(21) סוטה שם (ובברכות שם – מוחלפת השיטה).

(22) שם. – ובמדב"ר שם בשם רא"ו יהושע.

(23) ס' זכרון. ועוד.

ג. „ונקתה, ממנים המאוררים...”

- מהו החידוש?

כן יש להבין את תחילת דברי רש"י על המלה „ונקתה”, ואלה דבריו: „ונקתה, ממנים המאוררים, ולא עוד אלא ונזרעה זרע, אם היתה...”. שהרי, לכאורה, מהו החידוש בכך שבמלה „ונקתה” הכוונה היא „ממנים המאוררים”? הרי מובן מאליו, שזוהי המשמעות הפשוטה של „ונקתה”, כפי שנאמר לפני כן במפורש שבשבעה שמשביע אותה הכהן, ואם²⁹ לא שטית... הנקי ממי המרים המאוררים האלה!

רא"ם (=ר') אליהו מזרחי מסביר, שכוונת רש"י היא להבהיר בדבריו, שלא יחשבו ש„ונקתה” היא הכנה ל„ונזרעה זרע”, כפי שמשמע בפשטות מלשון הפסוק, ש„ונזרעה זרע” היא תוצאה של „ונקתה”, ושהמשמעות של הפסוק היא „ונקתה מדברים המונעים הלידה ובוזה ונזרעה זרע”³⁰. את זאת שולל רש"י, ומבאר, שהמשמעות של „ונקתה” היא „מהמים המאוררים, שהוא ענין הצלתה מצביית הבטן ומנפילת הירך”, והמלים „ונזרעה זרע, ענין לעצמו”.

אך, לכאורה, יש להבין בכך:

(א) כיצד מתאים הביטוי „ונקתה” לגבי „דברים המונעים הלידה”, אשר היו לה לפני כן? לפי הסבר זה צריכה היתה התורה לומר „ונרפאה” וכדומה.

(ב) ועוד ועיקר: כיצד ייתכן לחשוב שהסבר הוא „ונקתה מדברים המונעים הלידה”, והרי לפי זה יוצא, שדבריו המפורשים של הכהן - „הנקי ממי המרים המאוררים האלה” - אינם מוזכרים כלל בפסוק המדבר על ביצוע הענין בפועל!

כן קשה לקבל את תירוצו של בעל גור

אריה, שרש"י מתכוון להדגיש שלא יבארו „ונקתה” - „מן העונש”³¹ כמו ונקתה³² האיש מעון” -

שהרי, כיון שנאמר בפסוק לפני כן במפורש „הנקי ממי המרים המאוררים האלה”, הרי כיצד אפשר לומר שאותו ביטוי „ונקתה” בסוף הענין, משמעותו שונה - „מן העונש”?

ד. „ונזרעה זרע” - תוצאה ופרט של „ונקתה...”

ויש לומר, שהסבר לכל הענין הוא:

רש"י מתרץ בפירושו שאלה פשוטה המתעוררת על הפסוק: כיון שבהשבעת האשה מנויים כל הפרטים שיתרחשו כתוצאה משתיית „מים המאוררים” - הן „אם לא שכב...” והן אם „שטית תחת אישך”³³ - כיצד ייתכן, שלאחר מכן, כאשר מספרת התורה על התוצאות בפועל, נוסף ענין חדש, „ונזרעה זרע”, אשר איננו מופיע לפני כן בשבועה?

כדי להשיב לשאלה זו מצטט רש"י את „ונקתה” ואומר „ממנים המאוררים ולא עוד אלא ונזרעה זרע אם היתה יולדת...”. בכך מדגיש רש"י, שבמלים „ונזרעה זרע” אין התורה מתכוונת להוסיף ולציין שכר רגיל שמקבלת אשה זו מפני קלונה, אלא שזוהי תוצאה והשפעה של „מים המאוררים” עצמם³⁴. כלומר, לא זו בלבד שהמים לא יגרמו לפורענות, ותתבטל תכונתם כ„מאוררים”, אלא להיפך - „ולא עוד אלא” - מים אלו אף יגרמו לברכה, להיפך

(31) ראה ספורנו כאן. מלבי"ם. ועוד.

(32) לקמן פסוק לא.

(33) שם, יט"ב.

(34) וראה זור פרשתנו (קכה, סע"א ואילך): אלין מיין עאלין בגויה ואתהפכן מתיקן ונקאן גרמה וקיימין בגויה עד דמתעברא .. הו משפרי .. ברא שפירא נקי כ' (והיינו שגם „ונקתה” הוא פעולת המים). וראה הערה הבאה.

נפלאות”¹⁰ - מתחיל מה „נפלאות” שכבר ראו (נוסף על אלה שיראו בעתיד, „אראנו”) בפועל ובגלוי לעיני כל העמים בשנה זו, שבהם נתקיימו דברי הילקוט שמעוני¹¹: „שנה שמלך המשיח נגלה בו כל מלכי אומות העולם מתגרים זה בזה, מלך פרס כו' מלך ערבי כו', ואומר להם (הקב"ה לישראל) בני אל תתיראו, כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם. . . הגיע זמן גאולתכם”, ומאז (ובפרט בחודש ניסן, חודש הגאולה) עומדים כבר „בשעה שמלך המשיח בא (הנה זה בא)”. . . ומשמיע להם לישראל ואומר עניים הגיע זמן גאולתכם”.

... והמעשה הוא העיקרי:

כיון שיום השבת שלאחרי זמן מ"ת, פרשת נשא, דשנת אראנו נפלאות, הוא הזמן הכי מוכשר ומסוגל להתגלות ד„תורה חדשה מאתי תצא”¹² - מובן שההוראה למעשה בפועל שהזמן גרמא היא בהכנה (מעין ודוגמא ומביאה בפועל ממש) לקיום היעוד „תורה חדשה מאתי תצא”.

ובפשטות - התחדשות והוספה בלימוד התורה מתוך חיות ותענוג עד שמחדש חידושים בתורה, הן בנוגע לעצמו, והן בנוגע להפעולה על הזולת, „העמידו תלמידים הרבה”¹³, כידוע ש„כל איש ישראל יכול לגלות תעלומות חכמה ולחדש שכל חדש בתורה, הן באגדות הן בנגלה הן בנסתר, כפי בחי' שרש נשמתו, ומחוייב בדבר”¹⁴, כולל ובמיוחד - התחדשות והוספה בלימוד והפצת

(10) מיכה ז, טו.

(11) ישעי' רמז תצט.

(12) אבות פ"א מ"ז (בגימט' טוב) - שלומדים בשבת זה.

(13) ראה ישעי' נא, ד: „כי תורה מאתי תצא”, ובויק"ר פ"ג, ג: „תורה חדשה מאתי

תצא, חידוש תורה מאתי תצא”. - נתבאר בארוכה בשיחת יום ב' דחג השבועות (סה"ש

ה'תנש"א ע' 566 ואילך).

(14) אבות פ"א מ"א.

(15) תניא אגה"ק סכ"ז (קמה, א).

מדובר כמ"פ שע"פ כל הסימנים שבדברי חז"ל אודות אחרית הימים (נוסף על ההודעה הכללית בזמן הגמרא ש"כלו כל הקיצין"), דורנו זה הוא דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה, כפי שהעיד כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – בקשר ובשייכות להכרזתו הידועה, "לאתר לשובה לאתר לגאולה" – שבימיו (לפני עשרות שנים) סיימו כל עניני העבודה, וצריכים רק, "לצחצח הכפתורים" ולעמוד הכן לקבלת פני משיח צדקנו, ועאכ"כ לאחר ריבוי העבודה והפצת התורה והיהדות והמעיינות חוצה מאז ועד עתה, כולל ובמיוחד השלימות דארבעים שנה (לאחרי הסתלקותו) ש"קאי אינש אדעתי דרבי"ם⁵, "לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע" – בודאי ובודאי שסיימו גם, "לצחצח הכפתורים", ועומדים הכן לקבלת פני משיח צדקנו.

וענין זה מודגש ביותר וביותר בשנה זו – שנת ה'תשנ"א, שסימנה מרומז בפסוקי "תנשא מלכותו" (דקאי על דוד ושלמה), שמלך המשיח הוא מזרעם⁶ בכל העולם כולו, והר"ת שלה, "הי' תהי' שנת אראנו נפלאות", "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו

(1) סנהדרין צו, ב.

(2) "קול קורא" בהקריאה והקדושה דשנת תש"א-ג (אג"ק שלו ח"ה ע' שסא ואילך.

שעז ואילך. תח ואילך. ח"י ע' תל ואילך). ועוד.

(3) ראה שיחת שמח"ת תרפ"ט.

(4) ראה, "היום יום" ט"ז טבת. ובכ"מ.

(5) ע"ז ה, ריש ע"ב.

(6) תבוא כט, ג.

(7) בלק כד, ז.

(8) פרש"י עה"פ.

(9) סהמ"צ להרמב"ם מל"ת שסב. פיה"מ ר"פ חלק יסוד הי"ב. אגרת תימן.

מ"מאריים" – "ונזרעה זרע"³⁶.

ולכן מוסיף רש"י "ונקתה", ממים המאריים: הסברו זה אינו בא כל כך כדי לשלול הסבר אחר למלה "ונקתה", אלא כדי להדגיש שהמלים "ונזרעה זרע" המופיעות לאחר מכן מספרות על התוצאה של ה"מים המאריים".

לפי זה יוצא, שהמלים "ונזרעה זרע" מהוות חלק והמשך ל"ונקתה ממים המאריים". ולכן אין מתעורר הקושי מדוע אין פרט זה מוזכר לפני כן בהשבעת האשה – כי הכהן אומר את הענין רק באופן כללי "הנני ממי המרים...", ולאחר מכן מפרטת התורה שהבטחתו "הנני ממי המרים" כוללת גם את הפרט³⁷ של "ונזרעה זרע".

ה. ההשפעה הברוכה של המים המאריים – הפכית לעונש

לפי כל זה יובן גם מדוע מפרש רש"י "ונזרעה זרע" – "אם היתה יולדת בצער תלד בריח, אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים":

כיון שלפי רש"י "ונזרעה זרע" היא תוצאה והשפעה של ה"מים המאריים", במקום השפעתם ההפוכה במקרה של "אם שטית", הרי סביר, שהאופן של ההשפעה הטובה דומה לאופן ההשפעה ההפוכה:

כשם שבהשפעה ההפכית, הרי לא זו בלבד שה"מים המאריים" יגרמו להסתלקותה מן העולם, כפירוש רש"י³⁸ "המאריים, המחסרים

(35) ובפרט שהמים עצמם "קדושים הן" (רש"י פרשתנו ה, יח), ונקראים "מים" רק "על שם טוה שם מים לה" (רש"י שם. וראה רש"י שם, כד). ולהעיר מזהר ורע"מ פרשתנו (קכד, ב) ד"ננקתה ונזרעה זרע" הוא דוגמת "וימתקו המים (המרים) דמרה (בשלה טו, כג).

(36) להעיר מפרש"י ויצא (ל, לט): המים נעשין כו'. (37) ובפרט שהפרט ד"ונזרעה זרע" אינו ענין בשעת מעשה [אלא שאם הי' ענין בפ"ע לגמרי (ולא שייך ל"ונקתה ממים המאריים") הו"ל להכהן לפרטו בהשבעה]. שם, יח.

אותה מן העולם" – אלא הם גורמים לכך דוקא באופן של צער ויסורים (וצבתה בטנה ונפלה ירכה),

כך גם השפעתם הברוכה של ה"מים", במקרה של "לא שטית", אינה רק בכך שיהיו לה ילדים – "ונזרעה זרע", אלא האופן של "ונזרעה זרע" יהיה בניגוד לצער: "אם היתה יולדת בצער תלד בריח"³⁹. ובדומה לכך – "אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים" – בניגוד ל"שחורות" הפנים⁴⁰ אשר נגרמת עקב היסורים של "צבתה בטנה ונפלה ירכה"⁴¹.

לעומת זאת, הפרטים האחרים שמציינים חז"ל – "נקבות יולדת זכרים, קצרים יולדת ארוכים" (וכן "אחד יולדת שנים", "יולדת לשתי שנים יולדת בכל שנה") – אינם קשורים ואינם דומים להשפעת המים המאריים במקרה של "שטית".

ו. בפנימיות: על ידי התשובה מגיעים לגאולה

ענין זה, שההבטחה "ונזרעה זרע" אינה מתארת שכר רגיל, אלא תוצאה של ה"מים המאריים" עצמם – מתאים גם למשמעות

(39) ועפ"י יומתק הטעם שרש"י מדייק "תלד בריח" (ולא "יולדת") – ראה הערה 11 – להדגיש שזהו ענין בהאשה גופא (היפך הצער שהיו המים גורמים בהאשה); משא"כ "יולדת לבנים" הו"ע בהולד. (40) ולהעיר שבפשוט מראה המים ה' שחור מצד העפר המעורב בהם (וראה ירושלמי סוטה פ"ב ה"ב). (41) כמובן בפשוט (וראה משנה סוטה כ, א. רמב"ם ה' סוטה פ"ג ה"ט) "פני מוריקות". – ועפ"י יומתק הא דרש"י מביא ענין זה, ולא "כעורים יולדת נאים" (ראה לעיל הערה 8). וראה לקמן הערה 56.

(*) אבל אא"פ לרש"י לפרש (ע"ד מ"ש הרמב"ם ה' סוטה פ"ג ה"ב) "מתחזקת" .. ואם הי' בה חולי יסור – כי בפסוק מפרש "ונזרעה זרע", היינו שהמדובר בענין השייך לזרע, הולדת בנים. – ולכן הוזקק רש"י לפרש "יולדת לבנים", ולא פ' (בבתיב"ע ורמב"ם) "פני מוריקות" (היפך "פני מוריקות" – ראה הערה 41) – כי מהפסוק מוכרח שהו"ע בשייכות ללידה.

הפנימית של הסוטה:

בתחילת הענין, על הפסוק⁴² „איש .. כי תשטה אשתו“ אומרים חז”ל⁴³ „אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות“. כלומר⁴⁴, ענין הסוטה רומז ל„רוח שטות“ הגורמת לאפשרות שהאדם יהיה „עובר עבירה“. זוהי המשמעות של קינוי וסתירה בעבודה הרוחנית, שהיהודי מסתתר מפני הקדוש-ברוך-הוא⁴⁵, שהוא ה„איש“ של כנסת ישראל, למרות שה„איש“ קינא והזהיר „אל תסתירי“, „לא יהיה לך ... על פני“⁴⁶, והוא מסתתר⁴⁷ עם „איש אחר“ – היצר הרע.

והמלים „ונקתה ונזרעה זרע“ רומזות לענין התשובה. על ידי התשובה, הרי לא זו בלבד שהיהודי מזדכך מטומאת החטא – „ונקתה“, אלא יותר מכך – הוא מתעלה לעומת מצבו הקודם, כנאמר⁴⁸: מקום שבעלי תשובה עומדין, צדיקים גמורים אינם עומדין.

ואת זאת מבהיר רש”י, גם לפי המשמעות הפנימית, ש„ונזרעה זרע“ – ההתעלות שעל ידי התשובה – אינה סתם ענין שולי, אלא היא נובעת מה„מים המאריים“ עצמם. ההתעלות כרוכה בהפיכת ה„מים המאריים“ עצמם לטוב, „אתהפכא“⁴⁹ ... „וטעמין

מרירו“ למיתקא⁵⁰, וזונות נעשות לו כזכויות⁵¹.

זהו ההסבר בפנימיות לכך שהענין של „ונזרעה זרע“ מופיע רק בסוף הפרשה, בביצוע למעשה, ולא לפני כן בשבועה, כי ענין זה, שעל ידי הירידה עקב החטא („סוטה“) נגרמת לאחר מכן עליה לעומת המצב שלפני החטא – אינו יכול להופיע בגלוי לפני עשיית התשובה.

לפני שיהודי חוזר בתשובה, הרי האומר אחטא ואשוב אין מספיק בידו לעשות תשובה⁵², אסור לחטוא מתוך חישוב שעל ידי כך יגיעו למעלת התשובה⁵³.

רק לאחר עשיית תשובה בפועל, אז מתגלית הכוונה בכך⁵⁴, שלא זו בלבד שייגיעו לידי „ונקתה“, כמצב שלפני החטא, אלא „ונזרעה זרע“ – נגרמת התרוממות נעלית יותר, ובריוח⁵⁵, ולבנים⁵⁶.

ו„ישראל עושין תשובה ומיד הן נגאלין“⁵⁷ – שבמקום הצער והיסורים של חבלי משיח נגרם ריוח, ובמקום ה„שחרות“ של הגלות – „הושחרו פניהם של ישראל .. כשולי

(50) ע”ד לשון חז”ל (מנחות מד, א): מצעות שהציעה לו באיסור הציעה לו בהיתר.

(51) יומא פו, ב.

(52) משנה יומא פה, ב.

(53) וכן מצד הודונות – שלפני עשיית התשובה ה”ה גקח”ט לגמרי והיפך רצונו ית/ והפיכתם לזכויות הוא חידוש גמור. וראה בארוכה לקו”ש חכ”ו (ע’ 111 ואילך) שלכן לא שייך לומר עליהם שהם בגדר „דבר שיש לו מתירין“ (ע”י התשובה). ע”ש.

(54) ראה לקו”ש [המתורגם] ח”ה ע’ 66 ואילך ובהערות שם. לקו”ש ח”ה (ע’ 395; 398). לקו”ש חכ”ו שם (ע’ 109*10, 114*5).

(55) פעולת התשובה (מן המיצר קראתי) – ענני במרחב (תהלים קיח, ה).

(56) אם יהיו חטאים כשנים (ואדום שהוסיף וגם לקה – שחור הוא (נדה יט, א. ושי”נ) כשלג ילבינו (ישעי’ א, יח). – ומתאים להמבואר לעיל (הערה 39) ש„תלד בריוח“ הו”ע בהאשה (כי זהו העילוי שבהבע”ת עצמו, שעבודתו היא ב„ריוח“, מרחב), ו„יולדת לבנים“ הו”ע בהולד (וברוחניות – מה שהחטאים מתלבנים ונהפכים לזכיות). (57) רמב”ם הל’ תשובה פ”ו ה”ה.

קדירה⁵⁸ – יהיה „לבנים“, אור הגאולה. וה„ריוח“ ו„לבנים“ מתחיל כבר לפני הגאולה, ברגעים האחרונים של הגלות⁵⁹

– כימי צאתך מארץ מצרים⁶⁰, שכבר

(58) מגילה יא, א. וראה שהש”ר עה”פ (שה”ש א, ה) שחורה אני גר/ ועוד.

(59) הנהגה של חסדים המגולים דוקא. ואף שיסורי הגלות הם בכדי לברר ולזכך את בני – הרי הקב”ה „יכול לתקן שלא ע”י יסורים והו שאנו מבקשים מחוק ברחמין הרבים אבל לא ע”י יסורים כו’ כי הוא כל יכול“ (אוה”ת מסעי ע’ א’שצא). וראה ס’ השיחות תש”ד ע’ 15.

(60) מיכה ז, טו.

בהיותם במצרים לפני הגאולה התבטל השעבוד⁶¹, הצער, ויותר מכך „ולכל בני ישראל היה אור במושבותם“⁶² – והולכים לגאולה האמיתית והשלימה, ובאופן של „בשובה ונחת תושעון“⁶³, ובמהרה בימינו ממש.

(משיחת ש”פ נשא תש”מ)

(61) ר”ה יא, רע”א.

(62) בא י, כג.

(63) ישעי’ ל, טו. וראה אוה”ת בא ס”ע שה ואילך. המשך וככה תרל”ז בסופו.

לזכות

כ”ק אדוננו מורנו ורבינו

מלך המשיח

ייה”ר שני”י קיום הוראת

כ”ק אדמו”ר מלך המשיח (בשיחת ב’ ניסן ה’תשמ”ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק’,

שההכרזה תפעל ‘ביאת דוד מלכא משיחא’

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח

לעולם ועד